

JAKO KAŽDÝ PÁTEK JSEM PRO VÁS PŘIPRAVIL STRUČNÝ PŘEHLED ZPRÁV
Z ČESKÝCH LITERÁRNÍCH LUHŮ A HÁJŮ:

Zatímco tuzemští čtenáři horlivě nakupují knihy, aby podpořili své oblíbené nakladatele a knihkupce, stát se slíbenou pomocí příliš nespěchá, alespoň podle množících se stížností ze strany jednotlivých majitelů nakladatelství a knihkupectví. Například spolujednatel a ředitel stejnojmenného knihkupectví [Jan Kanzelsberger mladší](#) v rozhovoru pro Hospodářské noviny 16. dubna uvedl, že na některé žádosti nedostal ani po několika týdnech odpověď, a když se další dočkala zamítnutí, pro změnu se vůbec nedozvěděl, z jakého důvodu se tak stalo. Osobně prý nezná nikoho, kdo by v programech COVID I a II uspěl, o něco pružněji prý reagují úřady práce a program Antivirus.

Řadu negativních reakcí – mnohé z nich obsahuje článek [Daniela Konráda](#) na Aktuálně.cz – vzbudila i konečná částka, která z tzv. prvního balíčku na záchranu kultury (1,07 miliardy Kč) případně na literaturu. Ministerstvo kultury totiž ve výsledku poskytne na podporu knižního trhu 20 milionů korun, a to ještě velmi nešťastnou formou. Dotační výzva sice bude určena pro nakladatelství bez ohledu na obrát či dřívější účast v dotačních programech MK ČR (k této úpravě došlo pod vlivem protestů těch nakladatelů, kteří by kvůli původním podmínkám o dotaci žádat nemohli), avšak záchranný balíček se nakonec podobá každoročnímu grantovému řízení – žadatelé mohou přihlásit chystané tituly do kategorií jako beletrie, esejistika, debuty nebo korespondence. Situaci navíc zkomplikuje nová podmínka, kdy nakladatelé nesmí žádat o podporu ministerstvo kultury a zároveň čerpat programy jiných úřadů.

Zaorálkovo opatření kritizují nejen nakladatelé. Na Facebooku jej komentoval kupříkladu spisovatel, publicista a scenárista **Pavel Kosatík**, který mimo jiné napsal: „Ta almužna 20 milionů na granty malým nakladatelům (určená ne na zahlazení současného koronavirového

průseru, ale na vydávání budoucích, rozumíte, budoucích knih) je průšvih, který má rozměry kulturní katastrofy. Nikdy mě nenapadlo, že za mého života dojde k likvidaci nakladatelského podnikání takovým způsobem.“ Svůj emotivní příspěvek zakončil veřejným apelem: „Budeme se muset ozvat, ale opravdu ozvat. Když spousta malých nakladatelů zkrachuje, rozeberou si trh tři čtyři knižní Agroferty, a co pak přichází, to už známe v měřítku státu. Chcete na to čumět?“

Aktuálním problémům tuzemského knižního trhu a nedostatku podpory českých nakladatelů i knihkupců ze strany státu věnoval příspěvek na svém blogu i majitel nakladatelství Novela bohemia a literární publicista [Zdenko Pavelka](#). „Pokud jde o knižní obor, ministr zatím, jak dokládají jeho dosavadní vyjádření, nepochopil, že jde o fungování celku, a ten závisí na koncovce – knihkupcích (řetěz je tak silný, jak silný je jeho nejslabší článek). Bez existence funkční prodejní sítě vytvoří podpora vydání knih několika (čtyřiceti, padesáti, stovky?) nakladatelů skanzen bez odbytu.“ Dotace přitom podle něho nejsou zaručeným lékem na všechno, nýbrž „jen utišující prostředky, které nemíří na příčiny nemoci, pouze zmírňují její dopady“. Za klíčovou a potřebnou pomoc pro nakladatele považuje umožnění odpisů ze zásob a snížení DPH z knih na nulu.

Další rozhovor na téma situace malých nakladatelů v době koronavirové krize poskytla literární dokumentaristka a zakladatelka artového nakladatelství wo-men [Barbora Baronová](#), tentokrát Štěpánu Kučerovi pro Salon Práva. Připomněla v něm mimo jiné Australanku Susan Hawthorne a její knihu Bibliodiverzita. Manifest nezávislé nakladatelky, kterou u nás vydala: „Oslovilo mě, jak při vydávání každé knihy smýšlí zodpovědně, udržitelně a ekologicky. Teď se sama snažím její teorii uvádět do praxe – tisknout knihy v menších nákladech, věnovat každé knížce maximální péči, vést s autory nehierarchický dialog, vydávat smysluplné projekty, nespěchat, netlačit na výkon. Jsem ráda, že díky krizi získávají myšlenky, které se mohly ještě před pár měsíci zdát někomu příliš levicové, nový význam.“

*

S číslem věnovaným krizi českého knižního trhu přišel [Ravt](#), webový magazín literárního obtýdeníku Tvar, jehož obsah v editoriale nastínila Olga Stehlíková: „V tomto čísle přinášíme čtyři rozhovory s představiteli důležitých literárních institucí i nově vzniklých spolků a rozsáhlou anketu s nakladateli a kulturními novináři. Bylo by nesmyslné ignorovat aktuální situaci na knižním trhu jakožto ústřední téma, které nyní hýbe nejen domácím literárním světem. Tedy to, jak se zrušení plánovaných literárních akcí a událostí, ale zejména uzavření knihkupectví, dotklo celého ‚ekosystému‘, v němž knihy vznikají: autorů, překladatelů, nakladatelů, redaktorů, distributorů a knihkupců, a kromě nich také pořadatelů literárních akcí, festivalů a dalších událostí zaměřených na prezentaci živé literatury – a samozřejmě také čtenářů a diváků či posluchačů. Je docela markantní, že ve víru debat, které se od března rozhořely, nějak zanikl článek první – totiž spisovatelé a jejich ohrožení.“ Konkrétně tu vedle zmíněné ankety naleznete rozhovory s ředitelem **Světa knihy Praha** Radovanem Auerem, se zástupkyněmi platformy **Knihex** Karolinou Voňkovou, Veronikou Benešovou Hudečkovou a

Annou Štičkovou, s předsedou **Asociace spisovatelů** Ondřejem Lipárem a se zástupcem **Cechu malých nakladatelů** a majitelem nakladatelství Dauphin Danielem Podhradským.

S [anketou na téma dopadů koronavirové krize na českou kulturu](#) přišel časopis Respekt. Z oblasti literatury na jejich otázku „Jak vám stát pomohl, abyste se vyrovnali s dopadem koronavirových opatření?“ odpověděli nakladatelé Filip Tomáš (Akropolis), Jakub Sedláček (Paseka) a Milan Gelnar (Argo), spisovatel a editor literárního měsíčníku Host Jan Němec a spisovatel Marek Toman. „Obávám se, že záchranný balíček ministerstva kultury nepovede ke skutečné sanaci ztrát. Povede spíše k úchylkám na trhu, neboť otevírá pole pro taktizování a vydávání titulů zbytných či nadhodnocených, které poslouží jako „věšáky“ na náklady, jimiž budou chtít nakladatelé své ztráty zalepit,“ řekl Sedláček. Tutéž obavu sdílí i redaktor Respektu [Jan H. Vitvar](#), podle něhož ministerstvo kultury „nakladatele totiž nutí k přípravě ukvapeně vymyšlených knih, které se dají v šibeničním čase vrhnout do výroby, a navíc budou tak atraktivní, že jim úředníci ze slíbené sumy pošlou co nejvíc peněz. Ona životodárná injekce od ministerstva kultury se v tomto světle jeví spíš jako špatně držící náplast, již se někdo snaží nahradit chybějící vakcínu“.

Další podobnou anketu, nazvanou **Nakladatelé a koronavirus**, přinesl web Lukbook.cz. V [prvním](#) uveřejněném dílu plánované série odpovídali na čtveřici otázek Martin Štefko (Golden Gog), Vlastimír Talaš (Talpress), Martin Bedřich (Portál) a Emerich Drtina (Naše vojsko), [druhý](#) díl přinesl odpovědi Romana Svitáka (Grada), Tomáše Reichela (Host), Michaela Bronce (Straky na vrbě) a Tatiány Žáčkové (Carcosa). Většina z nich nepovažuje utrpěné ztráty za likvidační a vydání řady nových titulů odsouvají na další měsíce. Jako možná pozitiva uvádějí třeba to, že se knižní trh trochu protřídí, že čtenáři budou knihy častěji kupovat přímo od nakladatelů nebo že se urychlí nástup moderních technologií v jejich oboru.

*

Absolutním vítězem ceny **Alza.cz Audiokniha roku 2019** se stala Dědina Petry Dvořákové z vydavatelství OneHotBook. Stejně vydavatelství uspělo s Dědinou rovněž v kategorii vícehlasá četba a získalo i cenu v kategorii jednohlasá četba (Houellebecqův Serotonin). Sedmý ročník soutěže přinesl dvojnásobné ocenění dobrodružnému fantasy příběhu Tobiáš Lolness (vyd. Radioservis) od Timothéa de Fombelle v kategoriích zvukový design a audiokniha pro děti a mládež. V kategorii nejlepší interpret proměnil svoji nominaci ve vítězství Jan Vlasák četbou Simenonovy detektivky Maigret na dovolené (vyd. OneHotBook). V kategorii nejlepší interpretka okouzila porotu mladá herečka Anna Kameníková interpretací románu české spisovatelky Anny Cimy Probudím se na Šibuji (vyd. Tympanum). Královskou disciplínu mluveného slova – dramatizaci – ovládla adaptace románu Jaroslava Havlíčka Neviditelný (vyd. Radioservis). Coby nejlepší audioknihu mimo kategorie zvolila porota audioknihu Jakuba Szántó Za oponou války (vyd. Tympanum). Zvláštní cenu Asociace vydavatelů audioknih za mimořádný přínos v oblasti mluveného slova letos získal herec a dabér Jiří Dvořák. A cenu posluchačů si odnesla audiokniha Jak na síť (vyd. Jan Melvil Publishing) od Michelle Losekoot a Elišky Vyhnánkové. – Můj komentář si můžete přečíst [ZDE](#).

O specifikách audioknihy, vývoji audioknižního trhu i o ocenění Audiokniha roku odpovídal v rozhovoru na webu iLiteratura.cz audioknižní publicista a zakladatel této ceny [Jakub Horák](#). „Audioknihy jsou další alternativou ke knihám. Je to stejná literatura, jen má jinou formu. Jediným rozdílem je, že při četbě knihy jsme my sami interprety textu, který jeho autor napsal. U audioknih tuto pozici zastává někdo jiný, kdo už za nás spolu s režisérem podrobil text předlohy důkladnému rozboru a posluchačům ho předkládá tak, aby byl v mluveném slovu co možno nejlépe srozumitelný a současně působivý. Poslech audioknih je další možností vnímání literatury a čtenáři a posluchači jsou na stejné lodi,“ odpověděl na otázku, jestli vnímá audioknihu jako konkurenci tištěné knihy.

Vítězkou 11. ročníku literární soutěže nakladatelství Albatros, jejímž letošním tématem bylo „Poznáváme svět kolem sebe“, se stala spisovatelka, editorka a literární kritička [Olga Stehlíková](#). Její rukopis nesoucí název Katalog lidí zaujal porotu propracovaným konceptem, stylistickou vyzrálostí i aktuálním tématem identity a jejího hledání v neustále se měnícím světě. Na jeho vydání se tak můžeme těšit v příštím roce.

*

Hned několik spisovatelů a dalších lidí z knižní branže dostalo prostor v tuzemských médiích. „Když mě něco nebaví, tak u toho usnu,“ řekl spisovatel [Petr Stančík](#) ve vltavské Vizitce. S Markétou Kaňkovou mluvil o psaní, práci v reklamní agentuře, kde vymyslel například spot pro někdejšího mobilního operátora Oskara, i o tom, co si pamatuje z klinické smrti. Hostem stejného pořadu byl i typograf a grafický designér [Martin T. Pecina](#), který je přesvědčen, že „knihy by si měla obhájit papír. Ta, která není po grafické stránce dostatečně kvalitní, může zůstat ve čtečce“. Na svém kontě má přes 300 knižních úprav a v letošním ročníku soutěže Nejkrásnější česká kniha soutěží hned tři „jeho“ tituly. A v pořadu Liberatura na Radiu Wave vystoupil básník [Milan Děžinský](#) – ovšem jen ve virtuálně vedeném rozhovoru ze své pracovny v Roudnici nad Labem.

V podcastu Petra Viziny na webu Aktuálně.cz se zase objevil redaktor a překladatel [Petr Onufer](#), který v nakladatelství Argo vede několik edic: AAA, tedy angloamerické autory, dále poezii a nověji rovněž edici Specula, která se věnuje literární kritice, teorii a historii. A na „koronavirový“ dotazník Reflexu odpovídal spisovatel [David Zábranský](#). „Irituje mě styl našich vrcholných politiků. Řada těch opatření je pravděpodobně třeba, ale vyhrožovat lidem, že dostanou zaracha, pokud nebudou poslouchat, to mi přijde jako na škole v přírodě. Trapno a bolest.“ O své knižní tipy se na webu H7O.cz podělila už trojice autorů a autorek, jmenovitě [Tereza Semotamová](#), [Ondřej Buddeus](#) a [Jan Němec](#).

Do karlínského [knihupectví Přístav](#), které založila dvojice bývalých kolegyně z již zaniklého proslulého knihupectví Fišer, Iveta Ambrosová a Marie Brúnová, se vypravil Jakub Pavlovský. Dozvěděl se tam mimo jiné, že klidné spaní by jim zajistila pevná cena knih, což je přitom podle slov obou knihkupkyň v zahraničí běžná praxe. Více než 150 stránek [Google poezie](#), jejíž českou variantu sebral do knihy kolektiv autorů a teď prostřednictvím

crowdfundingového serveru Startovač shání peníze na její vydání, má doplnit rozhovor se Sampsou Nuotiem a zamyšlení Karla Pioreckého. A finanční podporu hledá – v tomto případě na webu HitHit.com – také [Cafe Academia](#), literární kavárna, která se nachází na rohu Václavského náměstí a Vodičkovy ulice v prvním patře knihkupectví Academia.

[Literární domek](#) v areálu Kláštera Broumov na podzim přivítá česko-polskou autorskou dvojici Martina Ryšavého a Annu Wanik, básníka a performeru Teodora Kravála a filozofa a publicistu Martina Škabrahy, jejichž projekty komise mobility Českého literárního centra vybrala z celkem sedmi žádostí o měsíční rezidenční pobyty.

Pořadatelé [Festivalu spisovatelů Praha](#) stále věří, že se jim v říjnu podaří uskutečnit 30. ročník mezinárodního setkání spisovatelů se čtenáři. Téma zvolili již loni, zní ovšem nadmíru aktuálně: A nezbyvá než doufat. Organizátoři nově oznámili jméno druhého hosta (již dříve potvrdili účast italského prozaika, básníka a hudebníka Claudia Pozzaniho), kterým bude oceňovaná libanonsko-francouzská autorka Vénus Khoury-Ghata.

*

Ve stati zveřejněné na webu i-Kanon.cz 2. dubna pojednal Michal Kosák o zvláštních rozhodnutích komise Ministerstva kultury ČR ve věci **dotací pro tištěné literární časopisy**. „Podíváme-li se na zveřejněné posudky jednotlivých žádostí, nelze se ubránit dojmu, že v práci expertního tělesa se uplatňují tytéž mechanismy, kterým bychom pro zjednodušení a současně jako hommage jejich objeviteli – nejnověji při vysvětlování zabijačky zprvu nemocného a pak hladového prasete –, mohli říkat ‚mynářovské‘,“ píše nyní v reakci na dotýčný text [Michael Špirit](#).

„Možná, že je čas soustředit se namísto kvantity na kvalitu a v některých případech prostě nedělat nic,“ píše výtvarnice a komiksová autorka [Toy Box](#) v článku nazvaném Ilustrátoři, neberte špatně placenou práci! Zadavatelé, přestaňte nám ji nabízet!. „Možná, že se bojíte budoucnosti a myslíte si, že brát alespoň špatně placenou práci je dobrá strategie, jak krizi přežít. Moje zkušenost je, že to rozhodně strategie je, ale špatná,“ varuje své kolegy.

Značný ohlas vyvolala zpráva o prodeji vesnické usedlosti [Petrkov](#) na Vysočině, jednoho z významných středobodů české poezie, literatury a výtvarného umění, kde žil básník Bohuslav Reynek, jeho francouzská žena a básnířka Suzanne Renaud i synové Daniel a Jiří. „Lidí, kteří sem přijdou a obdivují, je hodně, ale jinak na všechno zůstávám sama. Už na to nemám,“ říká [Veronika Reynková](#) a jako další důvod, proč se rozhodla dát rodinný statek do prodeje, uvádí skutečnost, že není jedinou majitelkou. „Nemám prostředky na to, vyplatit bratra.“

V pondělí mohou kromě menších knihkupectví (popřípadě větších, ale v omezeném režimu) z náhlého a pro mnohé velmi překvapivého rozhodnutí vlády otevřít 27. dubna i **knihovny**. Většina z nich na to ovšem není aktuálně připravena. Například [Městská knihovna v Praze](#) začne z provozních důvodů služby čtenářům obnovovat od pondělí 4. května. Ani [Národní knihovna](#) po víkendů provoz nezahájí a konkrétní termín jejího otevření knihovny bude

oznámen v příštím týdnu. Dobrou zprávou je, že generální ředitel Martin Kocanda vyjednal s kolektivními správci autorských práv Dilia a SČKN online přístup digitalizovaných publikací v aplikaci Kramerius-VŠ do 10. 5. 2020.

*

A na závěr jako obvykle připojuji několik čerstvých **knižních tipů**...

[Filip Herza: Imaginace jinakosti. Pražské přehlídky lidských kuriozit v 19. a 20. století \(nakl. Scriptorium\)](#)

Přehlídky tzv. monstrozit, lidských kuriozit či abnormit tvořily nedílnou součást moderní populární kultury 19. i 1. poloviny 20. století. Inscenovaná vystoupení „obrů“, „siamských dvojčat“ nebo „exotických divochů“ lákala návštěvníky ke konfrontaci s jinakostí a ke společnému ohledávání představ o tom, co bylo v dobových souvislostech považováno za normální či nenormální. Autor sleduje kulturu vystavování kuriozit v celé šíři jejich nejrůznějších projevů a podob od konce osmnáctého století až po období meziválečného Československa. V pozadí tohoto zkoumání přitom stojí naléhavá otázka po tom, jak představy o ab/normalitě a vtělených odlišnostech mezi lidmi limitují naše každodenní životy i možnosti solidarity a spolupráce napříč nejrůznějšími společenskými rozdíly a pozicemi.

[Ernst Jünger – Helmuth Kiesel \(ed.\): Válečný deník 1914–1918 \(přel. Nina Fojtů, nakl. Academia\)](#)

Ernst Jünger odchází do první světové války jako dobrovolník, poté co ve svých devatenácti opouští nenáviděná studia. Jeho rozhodnutí není politického ani nacionalistického rázu, nýbrž ryze egoistické povahy a je výsledkem adolescentní touhy po zkušenostech a dobrodružství. Po celou dobu pobytu na frontě si poctivě vede deník. Od prvního okamžiku v zákopech na přelomu let 1914/1915 až do počátku září 1918, kdy je po svém posledním zranění převezen zpět do Německa.

[John Hersey: Hirošima. Slunce se zřítilo a je zavalila tma... \(přel. Rudolf Červenka, nakl. Leda\)](#)

Spisovatel a laureát Pulitzerovy ceny John Hersey líčí vzájemně se proplétající osudy šesti přeživších lidí v Hirošimě v hodinách a dnech po útoku. Přináší kroniku života mezi doutnajícím troskami plnými radioaktivity, líčí lidskost v jejich nejhorších a nejlepších projevech, je plná příběhů nezměrné obětavosti, nesnesitelné bolesti a zármutku. V pozadí cítíme otázku, zda je vyhlazovací válka oprávněná, i když snad slouží spravedlivému účelu.

Petr Nagy

Půlnoční Noviny P. N. naleznete na webu [Literární poustevna](#) či v Poznámkách na facebookové stránce [Literární poustevna Petra Nagye](#) a případným zájemcům je budu milerád pravidelně zasílat e-mailem ve formátu PDF (pište na poselpulnoci@seznam.cz).